

Monumentnummer*: 530928

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **25 november 2011**
Kadaster deel/nr **82899/67**

Woonplaats* **Lochem** *Gemeente** **Lochem** *Provincie** **Gelderland**

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Laren Gelderland	G			1730
Laren Gelderland	G			1766
Laren Gelderland	L			665
Laren Gelderland	L			669
Laren Gelderland	L			670
Laren Gelderland	L			671
Laren Gelderland	L			674
Laren Gelderland	L			683
Laren Gelderland	L			684
Laren Gelderland	L			685
Laren Gelderland	L			686
Laren Gelderland	L			711
Laren Gelderland	L			844
Laren Gelderland	L			845
Laren Gelderland	L			846
Laren Gelderland	L			847
Laren Gelderland	L			848
Laren Gelderland	L			849
Laren Gelderland	L			851
Laren Gelderland	L			996

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Laren Gelderland	L			997
Laren Gelderland	L			998
Laren Gelderland	L			1031
Laren Gelderland	L			1032
Laren Gelderland	L			1570
Laren Gelderland	L			1687
Laren Gelderland	L			1689
Laren Gelderland	L			1690
Laren Gelderland	L			1691
Laren Gelderland	L			1696
Laren Gelderland	L			1700
Laren Gelderland	L			1702
Laren Gelderland	L			1703
Laren Gelderland	L			1704
Laren Gelderland	L			1823
Laren Gelderland	L			1824
Laren Gelderland	L			1829
Laren Gelderland	L			1830
Laren Gelderland	L			1832
Laren Gelderland	L			1833
Laren Gelderland	L			1834
Laren Gelderland	L			2069
Laren Gelderland	L			2070
Laren Gelderland	L			2066
Laren Gelderland	L			2073
Laren Gelderland	L			2074
Laren Gelderland	L			2071

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 2, Historische tuin- en parkaanleg

Gezien de vermelding uit 1379 van Nettelhorst als 'havezate' is het aannemelijk dat de gracht om het kasteleiland uit de 14de of 15de eeuw dagtekent. Het is bekend dat Walraven van Heeckeren sr. omstreeks 1610 de buitengracht heeft laten graven. Eind 17de eeuw is een kanaal vanaf de Berkel naar de gracht rond het kasteel aangelegd 'lopende langs den nieuwen dijk van de Wengerbrug naar Nettelhorst'. Dit kanaal is thans verdwenen. Alleen de dijk is gebleven. Wat later is de Grifte gegraven die vanaf de Berkel langs het erf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van de boerderij Morgenstern via een ronde kom door middel van een duiker in de buitengracht uitkwam. In de ronde kom werden karpers gehouden. Op de zgn. Hottingerkaart van 1783-1793 is de dubbele omgrachting en de recht op het huis aanlopende Voortmans Allee (thans Ruïnelaan) aangegeven. De singels en lanen zijn met bomen beplant. Het terrein tussen de beide grachten blijkt bij Hottinger een vakverdeling te hebben met (moes?)tuinen en sterrenbosjes. Direct ten noorden en zuiden van het voorplein is opgaand hout getekend. Een ovale vijver die als visvijver diende, maakt deel uit van de nutsgronden tussen de binnen- en buitengracht. De beëindiging van de Grifte ten zuiden van de Allee is met bomen omringd. Ten noorden van de Allee ligt een 'plantsoen' met een vaag aangeduide opstal, de duiventoren. Op de kadastrale minuut van omstreeks 1830 is de volgende fase weergegeven, die overigens niet wezenlijk verschilt van die van 1783. Op het rechthoekige kasteleiland ligt over de volle breedte het huis en een L-vormig gebouw, het oude bouwhuis. Het terrein direct voor het huis wordt als 'tuin' aangegeven op de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (OAT). Tussen de binnen- en buitengracht liggen aan de oostkant van het eiland de nieuwe 'bouwhuizen'. Tussen de bouwhuizen loopt een door een rechte laan doorsneden ovaal verlopend pad in een gedeelte dat als 'weiland' wordt aangemerkt. Via een bruggetje over de buitengracht gaat de laan in oostelijke richting over in de oprijlaan, de zgn. Voortmansallee. Het terrein tussen binnen- en buitengracht aan de noordzijde van het eiland blijkt 'opgaand' hout te bevatten met een ovaalvormige 'Visch vijver' en een parallel aan de buitengracht lopende sloot die het terrein in tweeën deelt. Aan de zuidkant ligt tegen de buitengracht aan een tuinmanswoning. Buiten het grachtenstelsel, noordelijk van de Voortmansallee bevindt zich een met water doorsneden gedeelte dat 'doevenslag' genoemd werd. Hier stond een duiventil die in het begin van de 20ste eeuw is ingestort en afgebroken. Zuidelijk van de Allee is de komvormige beëindiging van de Grifte (de Bouwhuisvijver) afgebeeld en de hoeve De Morgenstern. Het tracé van de weg van Lochem naar Borculo loopt om de zuidkant van het kasteleiland via de oprijlaan in oostelijke richting. De topografische kaarten uit 1878 en 1901 laten de veranderingen in het terrein zien: de beide bruggen, toegang tot het eiland en de brug over de buitengracht naar de Voortmans Allee, zijn in 1878 een dam geworden, nodig voor het afvoeren van het puin. Bij de ruïne op het voormalige eiland staat in 1901 geschreven 'bouwval'. Het regelmatig verdeelde terrein van de Doevenslag, het zgn. Plantsoen, heeft een landschappelijk beloop gekregen, met drie omdijkte waterpartijen. Overigens is de situatie weinig anders dan ten tijde van de kadastrale minuut. De belangrijkste wijziging die sindsdien heeft plaats gevonden is de verlegging van de weg Lochem-Borculo over een gedeeltelijk nieuw tracé langs de noordkant van het kasteelterrein. In 2005 is de dam over de buitengracht weer door een brug vervangen. De aanleg bij de Nettelhorst heeft sinds de 17de en 18de eeuw, het eerste moment waar afbeeldingen en kaartmateriaal beschikbaar zijn, vrijwel geen veranderingen ondergaan. De lanen, de ovale vijver en tussensloot binnen de grachten, de Grifte, de restanten van de Bouwhuisvijver en het in de 19de-eeuw omdijkte Plantsoen met drie waterkommen van de voormalige Doevenslag zijn zeer goed herkenbaar aanwezig. Alle lanen, behalve de Ruïnelaan en de laan aan de noordkant van het complex hebben een dubbele laanbeplanting met eik. Het eerste deel van de Ruïnelaan, voorheen Voortmans Allee, is onverhard.

Waardering De HISTORISCHE PARKAANLEG, behorend tot de historische buitenplaats De Nettelhorst is van algemeen belang

- wegens de ouderdom
- wegens de ontstaansgeschiedenis
- wegens de gaaf bewaarde 17de-eeuwse structuur
- wegens de bescheiden landschappelijke verandering bij de voormalige Doevenslag

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument